

Qu'est-ce qu'une nation?

- Reflexioner over nationens væsen og oprindelse

Emil Ejner Friis

**pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!
Get yours now!**

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

Abstract

Der er i de senere årtier blevet skrevet om nationen som aldrig før; de politiske begivenheder i kølvandet på den kolde krigs afslutning har på ny givet begrebet relevans og aktualitet. Det er dog ikke de politiske begivenheder eller nationalismens tilbagekomst jeg her vil undersøge, men derimod nationens som begreb og dets oprindelse.

På bedste modernistiske vis anser jeg nationen for at være en social konstruktion og et fællesskab baseret på forestillingen derom, men ikke forstået på den måde at det er et falsk og ikke eksisterende fællesskab. Nationens oprindelse dateres typisk til tiden omkring den franske revolution og den moderne stats opståen; jeg derimod anser på linje med ethno-symbolisterne at det via historien er muligt at bevise at de europæiske nationer er langt ældre end det.

Denne uppsats fokus er primært på nationen som europæisk fænomen.

Nyckelord: Nation, nationsoprindelse, nationalisme, kollektiv identitet, ethno-symbolisme

Indholdsfortegnelse

1	Indledning.....	1
1.1	Hvad menes der med begreberne?	2
1.1.1	Identitet.....	2
1.1.2	Kultur	2
1.1.3	Ethnos.....	3
1.1.4	Nation.....	3
1.1.5	Nationalisme.....	4
1.2	Imagined communities?	5
2	Hvad er en nation?.....	6
2.1	Vest vs. Øst	6
2.2	Staatnation, Kulturnation og Volknation	7
2.3	Nationalstaten.....	7
2.4	Forskellige nationer.....	8
2.4.1	Den Tyske vs. Franske nation	8
2.4.2	Den Amerikanske vs. Islandske nation	9
2.5	Forskellen mellem nationalitet og etnisk gruppe?.....	10
2.6	Hvem består nationen af, og hvem ikke?	11
2.6.1	Religion som national benævner	12
3	Hvordan har nationerne opstået?	14
3.1	Videnskabelige traditioner	14
3.1.1	Primordialisme	14
3.1.2	Modernismen.....	15
3.1.3	Ethno-Symbolisme	15
3.2	Et moderne fænomen?.....	16
3.2.1	Ægypterne	16
3.2.2	Grækerne	17
3.2.3	Romerne	17
3.2.4	Germanerne	18
3.2.5	De europæiske proto-nationers opståen	18
4	Konklusion og fremtiden?.....	20
5	Referenser.....	22

**pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!
Get yours now!**

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

1 Indledning

Under en forelæsning på Sorbonne i 1882, stillede den franske filosof og forfatter Ernest Renan spørgsmålet, som så nydeligt pryder denne opgaves hovedtitel, *Qu'est-ce qu'une nation?* Hvortil han retorisk svarede at det var et dagligt valg. Han mente at medlemmerne af en nation ved deres daglige deltagende i nationens liv, på denne måde viste deres samtykke til dens existens og deres eget fortsatte medlemskab. Renan talte i forbindelse med det Tyske riges annexion af Alsace-Lorraine. Regionen var mere tysk talende end fransk talende, hvilket Renan afviste som et objektivt kriterium for en nation, han såg i stedet nation som en gruppe ”der havde gjort store ting sammen og ønskede at gøre flere” (“avoir fait de grandes choses ensemble, vouloir en faire encore”).¹

125 år efter har jeg stillet mig selv det samme spørgsmål, hvad er en nation? Ikke i forbindelse med et stykke lands overdragelsen fra den ene til den anden stat, men på baggrund af en globaliseret tidsalder, hvor spørgsmålet hvad nationen er aldrig har været mere relevant. En tidsalder hvor der bliver sat spørgsmålstegn ved den gamle nationalstat de fleste af os er vokset op med, en statsform som på mange punkter er bleven mere udhulet og i et samfund hvis karakter for hver dag bliver mindre og mindre homogent. En tidsalder hvor der aldrig har fundets så megen kontakt jordens befolkninger imellem på tværs af kontinenter og kulturer, hvor mødet med det fremmede på nyt stiller spørgsmålet hvem er jeg, hvem er vi og hvem er vi ikke?

Jeg vil med denne uppsats primært forsøge at besvare titlens spørgsmål, samt undersøge hvem det er som tilhører nationen og hvor nationen kommer fra. Jeg har ingen ambitioner om at lave nogen ”grand theory”, men blot forsøge at skabe mere klarhed omkring begrebet, undersøge hvilke muligheder der findes for at forstå det og fremlægge mine egne reflexioner.

Jeg vil til en begyndelse forsøge at skabe klarhed omkring kernebegreberne i denne uppsats, eftersom der kan findes en del forvirring derom, men da der ikke findes nogen entydig definition af nogle af begreberne vil jeg afslutningsvis berette hvordan jeg har valgt at anvende dem. Efter denne lille introduktion vil jeg skrive et par ord om idéen ”the imagined community” dersom en stor del af denne uppsats funderes på antagelsen om nationen som en subjektiv opfattelse hos det enkelte individ. Derefter kommer jeg til det ene hovedspørgsmål om hvad en nation er? Dette vil jeg, om ikke besvare, så i hvert fald forsøge at redegøre for så godt jeg kan. Mit andet hovedspørgsmål handler om hvor nationen kommer fra, og jeg vil her præsentere nogle forskellige videnskabsteorier og dernæst selv ved hjælp af historien og mine egne antagelser forsøge at give et svar derpå.

---

¹ http://fr.wikisource.org/wiki/Qu'est-ce_qu'une_nation_%3F

Afslutningsvis vil jeg gøre mine funderinger om hvor nationen er på vej hen og om der overhovedet findes plads til den i fremtiden.

Jeg vil uden tvivl kunne blive kritiseret for at være yderst eurocentrisk. På trods af hvilken grim beskyldning dette er i vor globaliserede tid, vil jeg tage beskyldningen på mig og erkende at det er en bevidst handling, dersom min interesse med denne uppsats ligger sig omkring den europæiske nation. Jeg anser alligevel nationen som vi forstår ordet her i vesten, som et europæisk fænomen og en inddragelse af alverdens civilizationers kollektive identiteter, ville desuden gøre mit arbejde alt for omfattende til den størrelse som forventes af denne uppsats.

1.1 Hvad menes der med begreberne?

1.1.1 Identitet

Ordet *Identitet* stammer fra vulgær latin *Identitas*, som igen kommer af det latinske ord *Idem*, der betyder ”det samme”.² Ordet henviser i dets oprindelige betydning til at noget skulle være ens, men dette sætter naturligvis samtidigt spørgsmålstegn ved i forhold til hvad? Derfor forstås ordet identitet i dag typisk som det der gør en entitet definerbar eller genkendelig, i form af kvaliteter eller karakteristika som kendetegner det fra entiteter af en anden type. Eller sagt kort, identitet er det som nu engang gør noget ens eller anderledes. I denne uppsats vil ordet typisk anvendes i meningen kollektiv identitet, forstået på den måde at individer opfatter sig som værende del af en gruppe, med hvis individer de deler karakteristika som differentierer dem i forhold til andre grupper.

1.1.2 Kultur

Ordet *Kultur* stammer også fra latin, *Cultura* af *Cultus* som betyder dyrkning.³ Ordet anvendes i en lang række forskellige sammenhænge og er et af de ord som har den bredest mulige betydning, men først og fremst anvendes det i forbindelse med menneskets ”åndlige dyrkning”, f.eks. kunst, religion, traditioner etc. Kultur kan desuden henvise til en enkelt etnisk gruppe/nation, eller inkludere adskillige.

En definition som jeg anser for relevant i forbindelse med denne uppsats er blevet formuleret således i HarperCollins Dictionary of Sociology:

---

² <http://en.wiktionary.org/wiki/identity>

³ <http://en.wiktionary.org/wiki/culture>

“Culture can be defined as all the behaviours, arts, beliefs and institutions of a population that are passed down from generation to generation. Culture has been called “the way of life for an entire society.” As such, it includes codes of manners, dress, language, religion, rituals, norms of behaviour such as law and morality, and systems of belief as well as the arts and gastronomy.”⁴

Men som sagt kan ordet forstås på mange forskellige måder, og Alfred Kroeber & Clyde Kluckholm udarbejdede i 1952 således en liste med 164 definitioner af ordet kultur(!).⁵

I denne opgave har jeg valgt at anvende ordet kultur for værende summen af en bestemt gruppes handlinger, skabelser og tænkning som differentierer sig i forhold til andre grupper.

1.1.3 Ethnos

Etnicitets begrebet stammer fra det oldgræske ord *Ethnos*, som betyder folk, hvilket mere eller mindre er den samme betydning det har på dansk i dag - i betydningen et specifikt folk forstås. Men hvordan man helt præcist definerer begrebet er straks mere vanskeligt, Max Weber formulerede dog en definition som blev alment accepteret af mange sociologer:

”Wir wollen solche Menschengruppen, welche auf Grund von Ähnlichkeiten des äußeren Habitus oder der Sitten oder beider oder von Erinnerungen an Kolonisation und Wanderung einen subjektiven Glauben an eine Abstammungsgemeinsamkeit hegen, derart, daß dieser für die Propagierung von Vergemeinschaftungen wichtig wird, dann, wenn sie nicht »Sippen« darstellen, »ethnische« Gruppen nennen, ganz einerlei, ob eine Blutsgemeinsamkeit objektiv vorliegt oder nicht.“⁶

Jeg skulle vælge at formulere det sådan at den etniske gruppe er et kollektiv, hvis medlemmer opfatter sig tilhørende og af andre opfattes tilhørende dette, samt at visse karakteristika deles af medlemmerne for at kunne gøre distinktionen mellem individer fra andre grupper mulig. Dette kan være sprog, religion, historie eller det diffuse begreb kultur, ikke at alle faktorer behøver være til stede, men mindst en af disse.

1.1.4 Nation

---

⁴ Jary, D. and J. Jary, 1991. The HarperCollins Dictionary of Sociology, p. 101.

⁵ Kroeber, A. L. and C. Kluckhohn, 1952. Culture: A Critical Review of Concepts and Definitions.

⁶ Max Weber, 1922. Wirtschaft und Gesellschaft - Grundriss der verstehenden Soziologie, §2

**pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!
Get yours now!**

“Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's” A.Sarras - USA

Ordet *Nation* stammer fra det latinske ord *Natio* som betyder fødsel. En tidlig anvendelse af ordet var brugt på middelalderens universiteter, hvor de studerende var opdelt i forskellige nationer baseret på hvor de var født og hvilke sprog de talte. Ordet nation indikerer således at individet er født ind i et specifikt kollektiv, hvilket også er tilfældet i de fleste situationer når det gælder en persons nationalitet. Begrebet nation betegner en kollektiv identitet meget lig ethnos begrebet som formuleret for oven. Som jeg ser det er forskellen mellem disse to entiteter at nationen er mere politisk, hvilket jeg vil komme ind på senere.

Ordet nation har i alle højeste grad været udsat for interutilisation, bl.a. bliver det ofte brugt i betydningen stat, f.eks. de Forenede Nationer eller i ordet international. Det skal dog tillægges at ordet nation på engelsk hyppigere anvendes i betydningen stat, dette beror formentlig på den nationale identitets basering på staten i den angelsaksiske verden, ikke mindst når det gælder USA, dette vil jeg også vende tilbage til senere. På samme måde anvendes det højst diffuse kultur begreb i visse sammenhænge i stedet for enten nation eller etnicitet, som så igen begges anvendes synonymt for hinanden.

1.1.5 Nationalisme

Ordet Nationalisme stammer som man kan forstå fra ordet Nation, som så har fået tildelt endelsen *-isme* der stammer fra det græske suffix, som anvendes til at skabe substantiver der betegner større sammenhængende tanke-systemer. Nationalisme kan altså forstås som et politisk tanke-sæt, eller en decideret ideologi hvor grundtanken er at hver nation, hvem det så end inkluderer/exkluderer, har ret til sin egen stat. Derudover er der ganske delte meningen om hvad nationalismen indeholder, og nationalistiske bevægelser har da også gennem tiden gestaltede sig i mange forskellige politiske retninger, hovedtanken er dog som sagt national suverænitet samt en politik baseret ud fra tanken om det nationale fællesskab.

Umut Özkirimli har i sin omfattende bog om nationalismen "Theories of Nationalism" givet et bud på en fællesnævner som skulle omfatte de fleste nationalistiske bevægelser:

- Nationens værdier og interesser er vigtigere end alle andre værdier og interesser.
- Nationen er ikke bare den eneste kilde til politisk legitimitet, men nationen kan desuden blive brugt til at legitimere handlinger som under andre omstændigheder ikke ville blive tolereret.
- Nationalismen opererer på en binær diskurs baseret på "dem" og "os", "ven" og "fjende", som hver er skarpt adskilt af eksklusive rettigheder, pligter, moralsk betydning og opførsels kodex. Det er kun i relation til det fremmede at identiteten kan konstrueres.⁷

---

⁷ Umut Özkirimli, 2000. Theories of Nationalism, p. 230

Ordet Nationalisme anvendes oftest i sammenhænge, hvor f.eks. ord som ”diskriminering” eller ”etnocentrisme” ville være mere lempelige og præcise. Ordet nationalisme har hos mange fået en negativ klang, ikke mindst på grund af den lange række af krige og konflikter som har haft nationalistiske undertoner (eller overtoner!). Men jeg opfatter dog begrebet neutralt som en politisk ideologi eller handling, jeg selv anser for havende både negative og positive sider beroende på situationen.

1.2 Imagined communities?

Der kan ikke findes noget ”os” uden ”dem”, denne logik beskrev jeg allerede i definitionen af identitets begrebet, samt i min belysning af nationalismen, visse kollektive identiteter bygger endda mere på hvem man ikke er end hvem man er. Et godt eksempel på at den kollektive identitet eksisterer i kraft af andre ”fremmede” findes på Grønland, hvis navn på grønlandsk er *Menneskenes Land* (Kalaallit Nunaat), og hvor det grønlandske ord for eskimo eller grønlander slet og ret er *menneske*. Det grønlandske sprog har udviklet sig i en tid da der ikke har været megen kontakt med andre befolkningsgrupper grundet landets isolation, og derfor har der ikke fundets noget behov for et navn for det grønlandske folk, ordet menneske har simpelthen været tilstrækkeligt.

Benedict Anderson har formuleret det sådan at nationerne er ”Imagined communities” i sin bog af samme navn, forstået på den måde at folk i selv de mindste nationer blot kender og har noget at gøre med en lille del af nationens medlemmer, fællesskabet med de andre findes kun i tanken. Men han understreger samtidigt at der med dette ikke menes et falskt fællesskab, alle samfund større end den mindste landsby hvor alle kender hinanden er på sin vis ”imagined”, men ikke desto mindre ægte for dem som forestiller sig havende et fællesskab med hinanden.⁸

Nationen eller den etniske gruppe er som så mange andre fællesskaber en social konstruktion. Men det samme kan siges om familien, byen eller staten, ikke desto mindre har disse konstruktioner store konsekvenser og opleves ganske virkelige for dem de indeholder. Man kan også betegne nationen, specielt når det gælder nationen i en statslig sammenhang som et skæbnefællesskab, folk på tværs af køn, alder og classeskæl kan meget vel have utroligt lidt tilfælles, men nationens skæbne påvirker alle, det kan være når det gælder krig, dårlig økonomi, forurening etc. Ikke at dette altid stemmer, i virkeligheden er det langt fra alle der påvirkes negativt af større samfundsmæssige katastrofer, visse individer kan endda drage nytte af situationen, men forestillingen om at det vedrører alle nationens individer, og idéen om nationens interesser som en helhed, er med til at holde en nation sammen i et ganske reelt fællesskab.

---

⁸ Umut Özkirimli, 2000. Theories of Nationalism, p. 143-152

2 Hvad er en nation?

Nationen er en identitet på samme måde som etniciteten, og på samme måde som ethnos begrebet anvendes ordet nation til at beskrive et specifikt folk, men hvad er egentlig forskellen mellem disse to begreber? I visse tilfælde kan man stille spørgsmålet hvornår den etniske gruppe er en nation? Og i andre tilfælde hvornår de etniske grupper i en stat udgør en nation?

2.1 Vest vs. Øst

Før vi begynder er det vigtigt at gøre opmærksom på at der findes forskellige slags nationer, eller opfatninger af nationer og at de mange gange ikke går at sammenligne eller sågar at ligestille. Taget nationens politiske væsen i betragtning, overlapper begrebet ofte med begreber som nationalisme og stat. Et tidligt paradigme udarbejdedes af Hans Kohn som differentierede mellem to slags nationalisme, en vestlig som han anså for værende tilfældet i Frankrig, England, Schweiz, Nederlandene og USA der udrandt af politiske og sociale forhold, som efterfulgte eller sammenfaldt med dannelsen af en national stat. En østlig, inkluderende central- og østeuropa, hvor nationalismen først opstod senere og som i begyndelsen udrandt af kulturelle rørelser, baseret på mere traditionelle kulturelle værdier langs etniske linjer, som oftest var i konflikt med de eksisterende statsdannelser. Den vestlige nationalisme var ifølge Kohn baseret på oplysningstidens tanker om liberale friheds værdier, kosmopolitisme, rationalisme og som udformede sig efter de politiske realiteter. Den østlige baseredes på autoritær ensretning, national enhed og selvstændighed fra fremmed overherredømme, ofte på bekostning af individuelle frihedsrettigheder. Den var baseret på en følelsesmæssig romantisk tankegang, myter og drømme uden megen hensynstagen til politiske realiteter.⁹

I en historisk kontekst er det tydeligt at Kohn henviser til romantikkens opblomstring i frem for alt Tyskland, samt den tyske og italienske nationalstats langt senere oprettelse, begge stater som byggedes på etniske og kulturelle drag. At Kohns syfte frem for alt var at prise den vestlige model, og fremhæve den østliges mangler og svagheder, har ikke mindsket at hans model blev ganske indflydelsesrig på senere forskning af nationen.

---

⁹ Umut Özkirimli, 2000. Theories of Nationalism, p. 41-43

2.2 Staatnation, Kulturnation og Volknation

Kohns tanker leder os frem til idéen om at nationer kan inddeles i Staatnationer, Kulturnationer og Volknationer, blandt andre anvendt af Nira Yuval-Davis i sin bog "Gender & Nation". Staatnationens begreb kan meget vel ligestilles med Kohns forestilling om den vestlige nationalisme, den østlige kan man placere et eller andet sted mellem kultur- og volknations begrebet.

Staatnationen er baseret på individets statsborgerskab indom et specifikt territorium med lige rettigheder for alle dets medlemmer, klassiske eksempler på dette er Frankrig og ikke mindst USA, hvor medlemskab af nationen hænger direkte sammen med statsborgerskabet, uberoende af hvilken etnisk gruppe man nu føler sig tilhørende. *Kulturnationen* bygger på idéen om en fælles kultur, det værende sprog, religion eller traditioner. Det tillades assimilering af individer som har taget kulturen så pas meget til sig at de kan opfattes som tilhørende nationen, men individer som tillader sig at holde fast i egne kulturelle normer accepteres sjældent som værende en del af nationen. Typiske eksempler på kulturnationer er Tyskland eller Italien. *Volknationen* handler om myten om fælles oprindelse i en biologisk forstand, fælles gener, ikke at dette behøver at stemme overens med virkeligheden, men blot tanken derom. Dette gør også denne slags nation yderst eksklusiv. I visse tilfælde kan man gifte sig med et medlem af nationen og på den måde få sine børn opfattet som en del af denne, i andre tilfælde tager det adskillige generationer før ens efterkommere kan blive opfattet som en fuldgyldig del af nationen. Til denne kategori findes nationer som f.eks. den Islandske eller Israelsk/jødiske.

2.3 Nationalstaten

Inden vi går videre vil jeg forsøge at belyse idéen om nationalstaten og hvad der kan menes med denne. Når man taler om en nationalstat inkluderer det langt fra alle stater, selvom statsmagten eller dets indbyggere proklamerer sig selv som værende en nation. Nationalstats begrebet ligger sig tæt op ad Kultur- og Volknationens begreberne, i den forstand at dets befolkning bør udgøre en etnisk eller kulturel enhed for at blive regnet som en rigtig nationalstat. På den måde kan en stat som USA umuligt betegnes som en nationalstat, dersom at hovedparten af befolkningen opfatter sig havende en eller anden etnisk identitet udover deres amerikanske nationalitet og statsborgerskab - dette ses for resten på ingen måde som værende modstridende af amerikanerne.

Idéen om nationalstaten hænger sammen med nationalismen, forstået på den måde at hvad der menes med en nationalstat er at statens grænser skal overensstemme med nationen. Ultimativt skal staten indeholde alle individer som føler sig tilhørende en vis national identitet, samt ingen minoriteter tilhørende andre nationaliteter. I praktikken er der ingen stater som helt lever op til kravene, men mange som kommer i nærheden, typiske eksempler er Island eller Japan.

**pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!
Get yours now!**

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

De fleste europæiske stater regnes for værende nationalstater i en eller anden forstand, det værende dem tilhørende den vestlige del såvel som den østlige. Typisk har mange af staterne haft en relativ etnisk homogen eller homogeniseret(!) befolkning, men siden slutningen af det 20. århundrede har en stor del uassimilerede indvandrere udgjort en stadig stigende del af befolkningen, hvilket i sagens natur stiller spørgsmålstejn ved nationalstatens status. I mange gamle nationalstater hersker der nu, i modsætning til tidligere en del forvirring om hvem som egentlig tilhører nationen, dersom at statsborgerskabet på den ene side regnes for tilstrækkeligt, men på den anden side ikke. Man kan se det som at flere europæiske stater i en eller anden forstand er i en transformerings fase fra nationalstat/kulturnation til Staatnation.

2.4 Forskellige nationer

Men for at vende tilbage til spørgsmålet om selve nationen, eller hvad der kan menes med denne, vil jeg belyse et klassisk eksempel på to forskellige nations opfattelser, henholdsvis den Tyske og den Franske, som ofte er blevet fremstillet som hinandens modsætninger. Dernæst vil jeg sammenligne den Amerikanske og Islandske nations opfattelser, to som jeg anser virkelig for at være hinandens modsætninger.

2.4.1 Den Tyske vs. Franske nation

Den *Tyske nation* menes være baseret på kultur og til en vis grad blodsbånd i overensstemmelse med den tidligere nævnte østlige model samt Kultur- og Volknsations begrebet. Idéen om den Tyske nation er at det er det folk hvis modersprog er det tyske og siden umindelige generationer har beboet det land som kaldes Tyskland, herfra "Blut und Boden" begrebet der opstod i den senere del af 1800 tallet og som var kernen i den tyske nationalisme og nationalitetsfølelse.

Den *Franske nation* er en typisk Staatnation eller såkaldt vestlig nation baseret på statsborgerskabet, ikke mindst efter den franske revolution, inkarnationen af oplysningstiden og rationalismen, en politisk begivenhed som har været med til at forme den Franske nations identitet og som selv i dag for franskmændene er af stor betydning i besvarelsen af hvem de er. "Liberté, Égalité, Fraternité" var revolutionen slogan og er i dag den Franske republiks motto.

Men hvordan opstod disse to så tilsyneladende vidt forskellige nationer? Om vi går til historien kan man se at både den Franske og Tyske nation har samme oprindelse i det dengang enorme Frankiske rige. Et rige som opstod efter Romerriget's fald hvor germanske stammer fra området omkring vore dages Belgien, Nederlandene og Nordøstfrankrig kaldet frankerne i løbet af 500, 600 og 700 tallet erobrede hele det område som svarer til vore dages Frankrig, Benelux, Norditalien, Schweiz og Vesttyskland. I løbet af 800 tallet blev det enorme rige delt i en vestlig og en østlig del i den vestlige del havde de invaderende

**pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!
Get yours now!**

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

germanske stammer taget lokalbefolkningens latinske sprog til sig, i den østlige del beholdes de germanske sprog. Den østlige del udviklede sig langsomt til en central statsdannelse som senere skulle blive til vore dages Frankrig med det vulgærlatinske fransk som central magtens sprog. Den østlige del udviklede sig til det Hellige Tysk-Romerske Rige, som dog aldrig lykkedes at samles under en central regering, men derimod var opdelt i en masse selvstændige konge- og fyrstendømmer, hvor det højtyske sprog udvikledes af de germanske sprog til et kulturelt samlingspunkt, ikke mindst efter trykkepressens fremkomst. Det vestfrankiske rige, Gallien eller senere Frankrig var lingvistisk, samt etnisk langt mere sammensat end den Østfrankiske del, som primært bestod af efterkommerne til de germanske stammer samt germaniserede slaver i den østlige del. Man kan sige at den Franske nation og det franske sprog for øvrigt er et resultat, eller ja nærmest en bedrift af centralmagten i den franske stat. Den tyske stat derimod, som først opstod langt senere er et resultat af den Tyske nation som eksisterede i kraft af det tyske sprog, et sprog som kan ses som en ensretning af de mange allerede eksisterende germanske dialekter. Allerede her ser vi en tydelig forskel mellem de to nationer, en fransk i kraft af en centraliserede stat, en tysk i kraft af kulturelle og sproglige bånd.

Dette er til et vist punkt også et udmærket eksempel på to vidt forskellige nationsopfattelser, på trods af jeg anser dem for på intet tidspunkt at have kunnet fremvises, som de to yderpunkter på en akse som de gennem tiderne er blevet gjort til illustration for, endnu mindre når man tænker på de to nationers væsen i dag hvor de virker have flere lighedspunkter end forskelle. Når det kommer til synet på ”nye” franskmænd og tyskere er de to nationer ganske ens, og deler lighedspunkter som de i øvrigt har tilfælles med de fleste andre europæiske nationer. I realiteten skal der mere til end blot et fransk statsborgerskab for at blive opfattet som franskmænd, kulturel tillempling bør også være tilstede. I det moderne Tyskland er ca. 20% af befolkningen af ikke-etnisk tysk oprindelse, men dette gør dog ikke at alle disse individer opfattes som ikke-tyske. Som nævnt før i forbindelse med den europæiske nationalstat og dets nye indvandrere, hersker der for tiden en del forvirring omkring hvem der er medlem af nationen og hvem som ikke er.

2.4.2 Den Amerikanske vs. Islandske nation

Et bedre eksempel til at illustrere de to grundlæggende forskellige nationsopfattelser vil jeg mene er at sammenligne USA og Island, jeg kan ikke komme på noget mere rendyrket eksempel på en typisk Staatnation og Volknation, vestlig eller østlig nation eller hvad vi nu skal kalde det.

USA har stort set aldrig haft en etnisk kerne og må som tidligere nævnt siges at være det ultimative eksempel på en Staatnation, altså en nation som udelukkende baseres på statsborgerskabet. USA er om muligt endnu mere en inkarnation af oplysningstidens tanker end Frankrig, og har siden dets oprettelse været baseret på tanken om alle menneskers lige værd uanset etnicitet (i praksis med visse modifikationer) og demokratiske frihedsværdier. Desuden er landet

**pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!
Get yours now!**

“Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's” A.Sarras - USA

som vi alle ved bygget af emigranter med et hav af forskellige etniske baggrunde, hvilket i dag er en grundlæggende del af den amerikanske identitet og sjæl og med til at identificere hvem amerikanerne er. Island derimod er nok det nærmeste man kommer en Volknation, ikke bare baseres den Islandske nation på det islandske sprog, men også myten om fælles oprindelse, som i denne sammenhæng er en stærkt misvisende betegnelse, dersom at befolkningens oprindelse er yderst veldokumenteret, i dag kan en hver via Internettet få rede på, hvor stort set hver enkelt islænding stammer fra, helt tilbage fra landnams tiden hvor norske vikinger (med deres keltiske koner), forfædrene til langt de fleste islændinge, koloniserede øen. Desuden er Island selv i dag befolkningsmæssigt næsten helt homogent uden nogle betydelige minoriteter (hvis man ser bort fra de ca. 5000 polske arbejdere som er kommet til landet inden for de seneste par år).

Man kan selvfølgelig spørge om det overhovedet går at sammenligne to så forskellige nationsopfattelser som den islandske og amerikanske, det virker nærmest som at man sammenligner ribs og vandmeloner. Og det er da også kun minimums definitionen beskrevet i det indledende kapitel de har tilfælles, som gør det muligt at have begge entiteter i samme kategori, nemlig at være en gruppe af mennesker opfattende sig selv som en nation og af andre opfattet som en samme.

Man kan også stille spørgsmålstegn ved de to klassificerede Staatnationer som jeg har nævnt, henholdsvis den franske og den amerikanske, hvor indom den franske, majoriteten på et eller andet plan opfatter sig som etnisk franske, hvorimod begrebet etnisk amerikaner knapt nok eksisterer. Spørgsmålet er om det er det samme man taler om når man benævner disse kollektive identiteter for nationer?

2.5 Forskellen mellem nationalitet og etnisk gruppe?

I modsætning til nationaliteter er det sådan med etniske grupper at grænserne mellem den ene og den anden gruppe tenderer at være mere udvisket, f.eks. kunne man i oldtiden definere de germanske stammer som en etnisk gruppe, men samtidigt var de inddelt i forskellige stammer som f.eks. longobarder, frankere etc., som igen var inddelt i forskellige understammer og klaner der vandrede og brød fri fra hovedstammen og startede nye stammer, eller smeltede sammen med andre. Der fandtes ikke nogen fast definerbar identitet, som forblev nogenlunde uændret gennem generationerne, ydermere spillede identiteten ikke nogen større politisk rolle. På samme måde med sprogområder i ældre tider før standardiseringen af nationale rigsmål, f.eks. i det germansk talende Centraleuropa hvor grænserne mellem de forskellige dialekter (som i dette tilfælde ville være et dårligt ord at anvende eftersom dialekten blot er en afart af et standardsprog, som i dette tilfælde ikke eksisterede) var flydende, og jo længere syd eller nord man rejste skiftede talen langsomt over i sprog uforståelig for folk ved rejsens begyndelse, men forståelig for dets naboer. Der fandtes dog stejle sproggrænser til de områder hvor der taltes latin eller slavisk, hvor naboer umiddelbart ingen chance havde for at forstå hinanden (hvis de altså ikke havde besværet sig med at lære naboernes sprog). disse grænser har høist sandsynligt

**pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!
Get yours now!**

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

været den primære faktor til opbyggelse af en i dette eksempels tilfælde tysk identitet.

Forskellen mellem den etniske gruppe og nationen anser jeg for værende nationens mere standardiserede eller binære væsen, samt dets politiske ambitionsniveau. Med standardiserede og binær mener jeg at nationen på et vist bevidst plan konstrueres og formidles, samt at der bare findes en officiel historie af hvem nationen er. Nationen er mere fastlåst i modsætning til den etniske gruppe, som blot eksisterer i kraft af sig selv og ikke er helt så klart afgrænset. Medlemmer af en nation i de fleste tilfælde enten tilhører nationen eller også gør de ikke, nations tilhørigheden er mindre fleksibel og konstrueret efter en binær systematiseret model. På trods af der kan forekomme store regionale og kulturelle forskelle indom nationen, gør nationalismen disse forskelle mere rigide og fikserede.

Den største forskel mellem en etnisk gruppe og en nation anser jeg dog som det politiske, nemlig om muligt et ønske om suverænitet eller i det mindste øget selvbestemmelse. Her mener jeg at vi har den afgørende forskel mellem nationen og den etniske gruppe. Når der er tale om Volk- og Kulturnationer er det ofte tale om etniske grupper som opnår en øget bevidsthed om egen identitet, kombineret med at have nået et vist punkt af politisk modenhed, et punkt hvor nationalismen kommer på tale og ud fra den etniske gruppe(r) skaber en nation, hvilket i sagens natur er en politisk handling. Når det gælder Staatnationen er det statens ønske om at transformere dens indbyggere på tværs af etniske bånd om nogen til en nation for opnåelse af øget sammenhold indom statens grænser, hvilket igen øger statens magt og muligheder for fortsat autonomi. Autonomi anser jeg for et afgørende begreb i denne sammenhæng.

Men som sagt er grænsen mellem den etniske gruppe og nationen ofte flydende og overlappende, i andre tilfælde er der tale om to uafhængigt forskellige entiteter. Afslutningsvis beror definitionen på hvad den enkelte nu engang vælger at associere begreberne med.

2.6 Hvem består nationen af, og hvem ikke?

Hvornår tilhører et individ en nation og hvornår ikke? Ja, rent juridisk og ifølge FN hænger det sammen med statsborgerskabet, på mit pas står der: Nationalitet/Nationality/Nationalité: Dansk/Danish/Danoise, dette behøver man ikke at tale dansk for at kunne opnå, endvidere føle sig dansk eller af folk blive opfattet som dansk, nationaliteten er intet mindre end et juridisk formalia man kan opnå efter at have opholdt sig en vis tid indom en hvis stats territorium, i Schweiz er det 13 år, i Danmark 7 år, og i Sverige 5 år. Men rent sociologisk når det kommer til hvordan mennesker opfatter hinanden, forholder det sig ganske anderledes. Jeg anerkender minimumsdefinitionen for hvem som tilhører en hvis nationalitet som værende den der opfatter sig selv som værende en del af en nation, samt opfattes af andre som tilhørende denne. Men helt så uproblematisk er

**pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!
Get yours now!**

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

denne definition nu ikke; i fald man opfatter sig som havende en vis nationalitet, hvilket af nogle opfattes som værende tilfældet, men af andre ikke godkendes? At et individ i den ene situation opfattes som værende en del af nationen, men i den næste ikke (f.eks. på fodboldbanen!)? At blive opfattet som værende en del af nationen af individer uden for, men ikke af folk indenfor fællesskabet? Eller hvilken en kombination man nu kan finde på. Er det sådan at vi skal finde en kerne af nationen? Altså de individer som umuligt kan opfattes tilhørende en anden nation end den de nu menes tilhørende og desuden ikke føler sig havende det mindste anknytnings forhold til andre nationer. Dernæst kan vi forestille os at der findes ringe i periferien bestående af individer med mindre og mindre tilhørsforhold til nationen jo længere ud man kommer. Er det et muligt paradigme? Det virker i hvert fald umuligt at stille det så binært op på det sociologiske niveau som på det juridiske.

Hvornår den enkelte tilhører en vis nation overlapper på mange måder og er i visse sammenhænge synonymt med hvornår individet tilhører en vis etnisk gruppe. A.P. Cohen har kritiseret idéen om at den etniske identitet kan generaliseres til alle indom en vis population, dersom at etniciteten løbende konstrueres på det kollektive plan gennem de enkelte individer og at der derfor kan forekomme individuelle variationer indom gruppen. Dette gør at de etniske grænser ligeså er en social konstruktion der på ingen måde kan opfattes ens af alle individer, hvilket betyder at grænsen for hvem den etniske gruppe indeholder, beror på hvem man spørger.¹⁰ Dette gør det naturligvis umuligt helt at kunne definere hvem som tilhører gruppen og hvem som ikke gør. Som jeg nævnte før anser jeg det dog som muligt at kunne bestemme en hvis kerne som de fleste er enige om ved hjælp af minimumsdefinitionen, men hvor grænserne helt præcist går på det sociologiske plan erkender jeg dog er rent objektivt noget nær umuligt at få et endegyldigt svar på.

2.6.1 Religion som national benævner

Hvad er det også som bestemmer nationaliteten på det sociologiske plan? Som nævnt tidligere findes der forskellige slags nationer, som hver især baseres på forskellige attributter, f.eks. statsborgerskabet alene som i USA, statsborgerskab, kultur og sprog i Frankrig, sprog kultur og blod i Tyskland. Der findes derudover mange eksempler på at religionen spiller den afgørende rolle i bestemmelsen af, hvem der er inde og hvem der står uden for det nationale fællesskab. Ved begyndelse af forrige århundrede efter det Osmanniske riges kollaps, blev minoriteter deporteret til den henholdsvis tyrkiske og græske nationalstat, hvem der skulle deporteres baseredes dog ikke på om befolkningerne talte tyrkisk eller græsk, men derimod på om de var muslimer eller orthodoxe, mange talte simpelthen ikke deres nye fædrelands sprog. Tredive år efter fik juvelen i det

---

¹⁰ Cohen, A. 1998. Boundaries and Boundary-Consciousness, & Cohen, A. 1994. Self Consciousness: An Alternative Anthropology of Identity

**pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!
Get yours now!**

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

Britiske imperium, Indien sin frihed og kort derefter blev landet delt i en muslimsk og en hinduistisk stat, med ligeså dertil følgende folkedeporteringer af religiøse minoriteter. Efter Jugoslaviens kollaps var det også religionen som afgjorde nationaliteten, på trods af samme sprog og en meget ens kultur, var det katolicismen som gjorde en person kroatisk, den ortodokse tro som gjorde en serbisk, men islam alene som gjorde at man var bosniak, dette på trods af at landet Bosnien indeholdt alle tre befolkningsgrupper, som alle talte det samme sprog som dengang blev kaldt serbokroatisk. Der findes talrige eksempler på dette, tag bare Nordirland, eller Israel som er et helt kapitel for sig selv.

Det skal dog nævnes at det knappest er teologiske uenigheder som er årsagen til at folk opfatter sig tilhørende forskellige grupper, men at religionen, om man så er religiøs eller ej, er det enkleste karakteristika, og for mange det vigtigste til at bestemme hvilken gruppe man tilhører. Desuden har religionen gennem tiderne været en af de største prægere af individet samt af kulturen, ofte har religionen været selve bæreren af hele kulturen. Religionen ligger sig også tæt op af før nævnte natio begreb, dersom de færreste frivilligt har meldt sig ind i en religion, men derimod blot er bleven født ind i et religiøst fællesskab på samme måde som det nationale. I mange situationer er religionen også den dygtigste til at sætte folks følelser i bevægelse, myten om et fællesskab i en situation da lingvistiske og andre kulturelle karakteristika ikke spiller den store rolle. I tidligere tider før de nuværende europæiske nationers opståen var det den kristne tro som var den primære identifikations faktor hos europæerne.

**pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!
Get yours now!**

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

3 Hvordan har nationerne opstået?

Der har til alle tider fundets etniske grupper, i den forstand at der har fundets menneskegrupper som på forskellige måder har differentieret sig i forhold til andre grupper. Disse er som tidligere nævnt forløberne for visse nationer, i andre tilfælde findes der etniske kerner som senere har udvikles til at omfatte andre grupper som så igen bliver til nationer, og til sidst findes der nationer som er bleven konstrueret af stater. Men hvordan går det til at nationer opstår? Jeg har været inde på det i det konkrete tilfælde med Frankrig vs. Tyskland og vil nu forsøge at uddybe hvordan nations tilblivelsen kan have foregået.

3.1 Videnskabelige traditioner

Der findes en lang række videnskabelige traditioner når det gælder studiet af nationens opståen og jeg vil her belyse de vigtigste.

3.1.1 Primordialisme

Der findes det *Primordialistiske* syn på nationen, som anser at nationerne har fundets siden tidernes morgen, at de ikke er konstrueret men er noget naturgivet. Dette var den dominerende indgangsvinkel til studiet af nationen frem til 1960'erne, og blandt mange nationalister i dag stadig fremherskende. Primordialismen kan spores tilbage til romantikken i Tyskland, blandt andre hos Johann Gottfried Herder der mente at det som gjorde mennesket et menneske var talen, at sproget var det samme som tænkning, og i og med at menneskene var inddelt i forskellige sproggrupper, var der også tale om forskellig tænkning og forskellige menneske typer med forskellige værdier. De forskellige sproggrupper var for ham det samme som nationer, og disse burde have egen autonomi, ja, at mennesker skulle være underlagt folk som tænkte anderledes og havde andre værdier var direkte naturstridigt.¹¹ Kort refererer primordialisme i en national sammenhæng typisk til idéen om en fælles oprindelse for nationens medlemmer for tusinder af år siden i en mytisk fortid, og at nationen baseres på fælles sprog, kultur og æven blod.

---

¹¹ Umut Özkirimli, 2000. Theories of Nationalism, p. 17-19

3.1.2 Modernismen

Som en modreaktion til primordialisterne blev nationen i løber af 1960'erne for alvor udsat for seriøs forskning, frem for alt af sociologer og statsvetare. Med en forsknings teori rodfæstet i moderniteten, med en konstruktivistisk tilgang, og med en hovedtese om at nationen var en menneskeskabt sociologisk/politisk konstruktion, såg man nationen som en relativ ny "opfindelse", med udgangspunkt i tiden omkring den franske revolution. Under Napoleonskrigene viste nationalismen sig også at være et slagkraftigt våben for den nye Franske republik i dens formåen at mobilisere store dele af befolkningen til kamp for deres fædreland. Mange modernister eller konstruktivister som de også er blevet kaldt, mener at nationen og den uundgåelig forbundne nationalisme er et moderne fænomen tæt forbunden med udviklingen af den moderne centraliserede industri stat. Blandt andre argumenterede Ernest Gellner for at nationen opstod på baggrund af den moderne centraliserede stats behov for store mængder arbejdskraft i bl.a. det stærkt voksende bureaukrati og på de nye fabrikker hvor der skulle betjenes sofistikeret ny teknik, hvilket stillede større krav til uddannelse og indlæring, som så igen krævede et standardiserede rigssprog og ens præferencer i form af en national kultur.¹² Men der findes adskillige teorier indom den modernistiske skole, som hver især betoner forskellige faktorer som værende de afgørende, f.eks. økonomiske, politiske, sociale eller kulturelle forandringer i samfundet. Hvad som forener modernisterne er som nævnt en opfattelse af nationen som et produkt af den moderne stat, samt en konstruktivistisk indgangsvinkel.

3.1.3 Ethno-Symbolisme

I 1980'erne opstod en tradition som af mange er blevet kaldt *ethno-symbolismen*, en modreaktion til den tidligere nævnte modernistiske eller konstruktivistiske tilgang, som af mange ansås for at have negligeret de eksisterende etniske bånd, myter og historie som gav ophav til vore dages nationer. Ethno-symbolismen er blevet opfattet som en middelvej mellem primordialismen og modernismen, eller blandt visse modernister som en mindre radikal form for primordialismen. Hovedtanken er at nationen ikke kun bør ses i lyset af moderniteten, men skal observeres over et længere tidsperspektiv og at nationernes etniske forløbere skal inddrages i studiet. Et hovedkritik punkt mod modernisterne er deres alt for konstruktivistiske og materialistiske syn på nationen, uden hensynstagen til nationale myter og symbols kraft og popularitet. Nemlig myter og symboler samt de etniske rødder spiller - som ordet giver udtryk for, en stor rolle i forståelsen af nationen hos ethno-symbolisterne.

---

¹² Umut Özkirimli, 2000. Theories of Nationalism, p. 127-143

En af de mest fremtrædende forskere inde for denne skole er Anthony D. Smith, som mener at alle nationer har, eller har haft etniske kerner og at nationen bygger på allerede eksisterende slægtskab, religion eller andre tanke systemer.¹³

3.2 Et moderne fænomen?

Er nationen blot et moderne fænomen som modernisterne hævder? Jeg anerkender at nationalismen først for alvor blev en politisk faktor i slutningen af 1700 tallet, men jeg mener dog at nationerne fandtes længe inden dets. Som nævnt har jeg defineret nationen for at være kendetegnet af dets politiske væsen med et ønske om autonomi til forskel for den etniske gruppe. Nationen opstod dog trods alt ikke bare ud af den blå luft, og jeg anser i bedste tråd med ethno-symbolisterne nationen for at have været længe undervejs. Måske jeg skulle indføre begrebet *proto-nationer*, forstået som nationer inden nationalismen - bevidst om at dette kan virke selvmodsigende, som en betegnelse for forløberne for vore dages nationer.

3.2.1 Ægypterne

Anthony D. Smith har undersøgt en af de ældste civilizationer, oldtidens Ægypten, og er kommet frem til at vi her har at gøre med en ganske etnisk homogen stat, med mere eller mindre samme sprog, kultur, myter og religion, men at der ikke var tale om en nation i vores forståelse af ordet. Hvad som ifølge Smith gør at man ikke kan betegne oldtidens Ægypten som en nation, er bl.a. at økonomien var inddelt i regioner og baseret på selvforsyning, der fandtes ingen idé om statsborgerskab, eller om pligter og rettigheder for den sags skyld, samt det faktum at idéen om de fælles myter og de religiøse institutioner var ude af stand til at kompensere for den mangel på enhed som plagede den Ægyptiske stat. Desuden fandtes der ingen tegn på et tankesæt om en verden af nationer med hver deres kendetegn hvor Ægypten var en af dem, altså en bevidsthed om Ægypten som en nations lignende entitet.¹⁴

Jeg vil give Smith ret i at oldtidens Ægypten selvfølgelig ikke kan opfattes som en nation i en moderne forståelse, men jeg vil dog gå så langt at indføre begrebet proto-nation i benævnelsen af Ægypterne, dersom jeg opfatter dem som mere end blot en etnisk gruppe. Ægypten har mange af de karakteristika som jeg mener kan betegne dem som en yderst tidlig proto-kulturnation, dvs. fælles sprog og kultur, en kultur som i dette tilfælde er resultatet af en delikat vekselvirkning mellem ethnos og stat, samt en etnisk ganske homogen befolkning. Det er usandsynligt at denne unikke civilization i mødet med fremmede kulturer ikke har følt at de differentierede sig, hvilket i sagens natur med tiden ville medvirke til at

---

¹³ Umut Özkirimli, 2000. Theories of Nationalism, p. 174-183

¹⁴ Umut Özkirimli, 2000. Theories of Nationalism, p. 81-82

**pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!
Get yours now!**

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

bevidstgøre følelsen af egenart og idéen om et fællesskab baseret på kultur. Jeg er ikke i tvivl om at hvis denne kultur og stat havde overlevet til nationalismens tidsalder, ville Ægypten let have udviklet sig til en nation med en høj grad af sammenhængskraft, baseret på dets etniske homogenitet, unikke sprog, gamle kultur og lange historie, uden megen indsats fra statsmagtens side.

3.2.2 Grækerne

Hvis vi går videre til det antikke Grækenland, som Smith også har behandlet, understreger han at grækernes eksisterende fællesskabsfølelse var mere kulturel end politisk, hvor selv de kulturelle forskelle varierede voldsomt mellem de forskellige græske samfund.¹⁵

Jeg vil give Smith ret i at man mildest talt ikke kan betegne de gamle grækere som værende politisk enet. På trods af der har fundets græske statsmænd i antikken som ønskede græsk enhed, var det ikke nogen rørelse af større betydning, endvidere nogen idé som på nogen måde var forankret i befolkningen. Jeg mener dog det antikke Grækenland på mange måder var en proto-nation, først og fremmest var der en anselig bevidsthed om at tilhøre en unik kultur, i de antikke skrifter findes der utallige eksempler på at der er blevet differentieret kraftigt mellem hellenerne, altså grækere, og barbarer, dvs. alle andre. Tanken om statsborgerskab som Smith efterlyser i Ægypten har endda fundets, ganske vidst blot for den enkelte polis, desuden fandtes der en livlig handel de græske stater imellem i modsætning til Ægypten og som sagt var der i høj grad en følelse af at være græker. Denne bevidsthed om egen kulturelle egenart anser jeg som en vigtig ingrediens for at kunne betegnes proto-nation.

3.2.3 Romerne

Hvis vi kigger på grækernes arvtagere de gamle romere, mener jeg det er tydeligt at der ikke har fundets nogen egentlig kultur eller etnisk kerne som kunne betegne dem som en proto-kulturnation, dette har Romerriget været alt for uhomogent til at være. Derimod findes der med den Romerske republik og senere imperium, tegn på hvad man med en smule god vilje kan se som en tidlig udgave af en proto-staatnation. Forstået på den måde at statsborgerskabet afgjorde hvem som var romer; det at være romer var altså mere politisk end det var kulturelt eller etnisk. Vi bør dog så lige se bort fra den moderne staatnations rødder i humanismen, hvilket bestemt ikke var tilfældet med den romerske, hvor kun en minoritet af rigets indbyggere havde statsborgerskab - indtil år 212 typisk kun mandlige ikke-slaver fra den italienske halvø, som så igen var inddelt i første, anden og tredje rangs borgere.

Ikke desto mindre kan man ud fra den romerske litteratur danne sig et billede af en gruppe mennesker, som har identificeret sig med den romerske stat og

---

¹⁵ Umut Özkirimli, 2000. Theories of Nationalism, p. 81-82

dermed følt sig knyttet dertil på en måde, som på sin vis går at sammenligne med hvad borgere føler i moderne staatnationer. Den store forskel er blot at den store majoritet af marginaliserede ikke-borgere knappest har nærret den varmeste empati mod den romerske stat, endvidere identificeret sig dermed.

3.2.4 Germanerne

Når det kommer til de gamle germanske stammer mener jeg dog ikke man kan betegnes dem som værende en proto-nation, eftersom jeg ikke anser dem for at have haft den samme bevidsthed om at udgøre en enhedsmæssig kultur, i modsætning til de gamle ægyptere og grækere. På trods af lignende sæder skikke og sociale forhold de enkelte stammer imellem, kan man knapt nok tale om at der skulle eksistere en germansk kultur, i hvert fald ikke på samme måde som før nævnte højkulturer. Dette er måske også den afgørende ingrediens, højkultur - hvornår man nu engang kan betegne en kultur som sådan. I hvert fald vil jeg tage mig friheden til at postulere at det bestemt ikke var højkultur germanerne bragte med sig, og de var da også hurtige til at tage den romerske og senere kristne kultur til sig. Jeg mener at grundet de gamle germaneres flydende og rodløse væsen kan man knapt nok betegne dem som en enkelt etnisk gruppe, men for dette overlade den enkelte stamme.

3.2.5 De europæiske proto-nationers opståen

Jeg vil nu forlade oldtiden og antikken, og flytte mig et godt stykke ind i middelalderen hvor jeg mener vi finder de første spor af de europæiske proto-nationer.

Et gammelt eksempel på brug af ordet nation, samt af tidlig nationalistisk tankegang er et dokument fra 968, her oversat til engelsk, hvor biskoppen af Cremona, Liutprand, i et brev til den byzantinske kejser skrev:

*"The land...which you say belongs to your empire belongs, as the nationality and language of the people proves, to the kingdom of Italy."*¹⁶

Jeg ved ikke hvor meget vi skal lægge i ordlyden, på trods af det i moderne ører virker som et bevis på en tidlig nationalistisk tankegang hos denne Liutprand, altså idéen om autonomi for den enkelte nation. Jeg er også usikker på om det er muligt at gå længere tilbage i forsøget på at finde ældre spor af nationalistisk tankegang. Jeg anser tiden omkring år 1000, et godt stykke tid efter Frankerrigets opdeling, med den første Tysk-romerske kejser på tronen, en tid hvor folkevandringerne langt om længe hørte op, William Erobreren samler England og den Spanske reconquista for alvor kommer i gang, for en tid da man så småt ser konturerne af hvad der på landkortet senere skal udvikle sig til forskellige

---

¹⁶ <http://medieval.ucdavis.edu/20A/Luitprand.html>

nationer. Dette til trods for af man på den tid knappest kan betegne nogle af de europæiske samfund som proto-nationer endnu.

Jeg, som mange af ethno-symbolisterne, anser 100 års krigen mellem Frankrig og England i 13- og 1400 tallet, som afgørende i udviklingen af begge staters transformation til national stater, ikke mindst den Franske. Det er alment kendt at konflikter er yderst identitets skabende, ikke mindst grundet den ydre fjendes samlende egenskaber hos hvem den truer. Derudover bør det nævnes at hovedparten af det land som blev tilbageerobret fra Englænderne bragtes direkte under den franske krone, uanset hvem det så tidligere havde tilhørt, hvilket kraftigt styrkede den Franske central magt i Paris, som så igen fik større muligheder at præge landets nationalitetsfølelse.

I Niccolò Macchiavellis berømte bog ”Il Principe” fra 1513, er det tydeligt at idéen om nationerne virker være ganske vel udbygget, han refererer konsekvent til Tyskere, Franskmænd og Italienerne, uanset hvilket statsmagt der er tale om. Dette gør sig til langt del gældende for megen af den sene middelalder og renæssance litteratur, hvilket tyder på at der allerede da har fundets en ganske god idé hvilken nation man tilhørte - og hvem de andre tilhørte. Det var også fra det 15. århundrede og frem at det tidligere benævnedes Hellige Romerske Rige, som hverken var romersk - eller helligt for den sags skyld - blev kendt som ”Det Hellige Romerske Rige af Tysk Nation” (Heiliges Römisches Reich deutscher Nation), på dansk typisk kaldet det Tysk-Romerske Rige, hvilket jeg også gennem denne uppsats har tilladt mig at gøre. I det sidste kapitel af ”Il Principe” ytrede Macchialvelli sig også negativt til tanken om at italienere skulle være under den franske krone, samt det ønskelige i et samlet Italien. Det må stå klart at vi allerede her finder ganske tidlige tanker om nationen og nationalismen, hele 300 år inden den franske revolution.

Hvorfor forholder der sig sådan at jeg insisterer på at benævne disse tidlige middelalders nationer proto-nationer? For det første vil jeg undgå at man forveksler ordet med dets moderne betydning, det at være en nation for 5-600 år siden er langt fra det samme som i dag, desuden vil jeg ikke gå i modstrid med min tidligere nævnte definition af ordet nation. Ved at indføre proto- foran ordet nation, understreger jeg dets slægtskab til nationen, men tager samtidig afstand fra at det skulle betyde det samme, med ordet proto-nation mener jeg helt enkelt forløberne for vore dages moderne nationer. Desuden har jeg skrevet og mener stadig at nationen og nationalismen hænger unægtelig sammen, på trods af tilstedeværelsen af nationalistiske idéer, er det ikke en rørelse uden folkelig forankring, nationalismen var og er en massebevægelse og giver helt enkelt ikke mening dette foruden. Hvad som gør nationen nation opfatter jeg som nævnt flere gange for værende dets politiske væsen, det politiske kan dog også fortolkes som et hvist mån af solidaritet med landsmænd og fællesskabsfølelse, uden at dette behøver være tale om et større tankesystem som –ismen i nationalismen antyder. Derfor er proto-nationen ikke en upolitisk størrelse, men heller ikke bevidst politisk som den moderne nation. Proto-nationen, som jeg opfatter for værende et barn af den sene middelalder, er nationen inden nationalismen.

**pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!
Get yours now!**

“Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's” A.Sarras - USA

4 Konklusion og fremtiden?

Moderne it-teknologi har gjort os i stand til at have kontakter over hele jordkloden og billige flybilletter har gjort os mere mobile end tidligere, det moderne menneske rejser mere og længere bort fra sit fødselsted end nogensinde. Vi flytter også flere gange i løbet af vores liv end tidligere og landegrænserne står sjældent i vejen - landegrænser millioner af mennesker pendler over hver dag. Efter alt at dømme er alt dette ikke en tendens som er på vej at aftage, men blot begyndelsen på en global livsform.

I århundreder emigrerede millioner af europæere til alverdens kontinenter, det seneste halve århundrede har strømmen gået den anden vej. Millioner af mennesker fra forskellige kulturer lever og arbejder i Europa, mange er født og opvokset i Europa og mange føler sig hverken helt tilknyttet deres forældres kultur, eller deres fødelands dominerende kultur. Andre - resultatet af vores forøgede mobilitet, har en forældre fra hver sin kultur, bor måske i en tredje og andre igen har måske aldrig opvokset i en enkelt kultur. Andelen af sådanne individer er i vækst – et symptom på det postmoderne samfund ville nogen måske sig. Der er blevet talt og skrevet meget om creoliseringen af samfundet; den i forvejen erodiserede europæiske nationalstat er ikke bare under pres fra overstatslige institutioner som bl.a. EU, men også grundet en befolkning som mindre og mindre bærer præg af at være en nation.

På korstogenes tid inden forløberne til vore dages nationer opstod, er der blandt historikere bred enighed om at den dominerende kollektive identitet var kristendommen, foruden en stærk lokal og stands identitet. Mindst af alt var det statsmagten eller kongen man var følelsesmæssig tilknyttet og identificerede sig med. Det virker i mange situationer som om den religiøse identitet historisk kommer før den nationale, tag bare de eksempler jeg drog op i afsnittet om religion og nationalitet. Det kan man drage som en pendant til den muslimske verden i dag, hvor tendensen, specielt i den arabiske verden, er at man i højere grad identificerer sig med den muslimske umma, end med den korrupte diktatur stat man nu engang bor i. Det at folket ikke føler sig repræsenteret af staten anser jeg for fatalt i forsøget på at opnå en national identitet, foruden det faktum at der sjældent i den islamiske verden findes et samband mellem stat og etnicitet.

Med den europæiske nationalstat i opløsning, eroderet politisk, socialt og kulturelt. Vil europæerne i fremtiden i højere grad identificere sig som europæere eller vesterlændinge? På samme måde som muslimer med den islamiske umma? Er vi på en eller anden måde på vej (tilbage?) til disse bredere civilisations identiteter enligt Samuel Huntingtons teorier i ”Clash of Civilizations”? Vil den nationale identitet synke ned på linje med den lokale identitet, og civilisations identiteten overtage betydningen den kristne identitet havde tidligere?

**pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!
Get yours now!**

“Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's” A.Sarras - USA

Det er selvfølgelig svært at spå om hvor nationen er på vej hen. Nationen som i lang tid for mange var en selvklarhed, er i højere grad end tidligere udsat for videnskabelige og filosofiske spekulationer. Hvad en nation er, har denne uppsats bevist er et yderst vanskeligt spørgsmål at besvare, måske viser det sig at den dag vi har svaret, har nationen siden længe ophørt med at eksistere. Det forholder sig måske sådan at nationen hører det agrare og tidligt industrialiserede samfund til, og at den i en fjern fremtid da menneskeheden i højere grad udgøres af creoler og nomader ophører med at være en meningsfuld identitet.

**pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!
Get yours now!**

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

5 Referenser

Umut Özkirimli, 2000. "Theories of Nationalism – A Critical Introduction".
Palgrave.

Nira Yuval-Davis, 1997. "Gender & Nation". Sage Publications.

Ernest Renan, 1882. "Qu'est-ce qu'une nation?"
http://fr.wikisource.org/wiki/Qu'est-ce_qu'une_nation_%3F

Jary, D. & J. Jary, 1991. "The HarperCollins Dictionary of Sociology" HarperCollins Publishers.

Kroeber, A. L. & C. Kluckhohn, 1952. "Culture: A Critical Review of Concepts and Definitions". Kraus Reprint 1978.

Max Weber, 1922. "Wirtschaft und Gesellschaft - Grundriss der verstehenden Soziologie". http://www.textlog.de/weber_wirtschaft.html

Cohen, A. 1998. "Boundaries and Boundary-Consciousness". M. Anderson and E. Bort udgave, "The Frontiers of Europe". London: Printer Press.

Cohen, A. 1994. "Self Consciousness: An Alternative Anthropology of Identity". London: Routledge.

Liutprand of Cremona, 968. "Report of his Mission to Constantinople"
<http://medieval.ucdavis.edu/20A/Luitprand.html>

Niccoló Machiavelli, 1532. "Fyrsten" 1998, forlaget HELIKON

Samuel P. Huntington, 1996. "The Clash of Civilizations – and The Remaking of World Order". The Free Press 2002.

**pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!
Get yours now!**

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA